

El sector cinematogràfic

Josep Cerdán

Laia Quílez

Departament d'Estudis de Comunicació
(Universitat Rovira i Virgili)

Aquest capítol fa un recorregut per l'estat del cinema a Catalunya durant el bienni 2009–2010. Si bé durant 2009 s'han mantingut, respecte a anys anteriors, les xifres relatives als àmbits de la producció, la distribució i l'exhibició cinematogràfiques, el 2010 ha estat un període marcat per la crisi econòmica en què està sumit el país i, en el cas concret del sector cinematogràfic, per la creixent competència que en aquest àmbit suposa el consum domèstic de productes audiovisuals a través de les cada vegada més diverses finestres i eines de descàrrega i de reproducció. Així mateix, d'aquest bienni destaca l'aprovació, el juny de 2010, de la Llei 20/2010, del 7 de juliol, del cinema, que estableix, entre d'altres coses, que la meitat de les còpies de les pel·lícules exhibides a les sales de Catalunya siguin doblades o subtitulades en català.

1. Introducció

El sector cinematogràfic català ha estat marcat en el bienni 2009–2010 per la profunda crisi econòmica en què, des de 2008, estan sumits tant Espanya com la resta de països desenvolupats del món. L'augment de l'atur, la caiguda de l'activitat en el sector de la construcció, l'encariment dels productes bàsics i la inestabilitat del mercat de valors i del sistema financer han provocat una important davallada del poder adquisitiu dels consumidors, que s'han vist forçats a reduir la despesa mitjana que destinen a l'oci.¹ Com és evident, aquesta dada no pot dissociar-se del fet que hi hagi hagut, especialment el 2010, una davallada de l'afluència d'espectadors a les sales de cinema. A més del canvi d'hàbits provocat per la crisi, aquest descens també ve donat pel cada vegada més intens consum de productes audiovisuals que es fa en l'àmbit domèstic. Tot i que finalitzat l'any 2010 continuen mancants els estris diagnòstics que permetin una visualització exacta, clara i real del volum i de les formes de consum cinematogràfic alternatives a l'assistència a les sales d'exhibició convencionals, és evident que el consum privat i a la carta, enfortit per una tecnologia cada vegada més avançada i per la instauració massiva d'internet a les llars, continua prenent terreny al consum públic i de caire més generalista que té lloc a les sales de cinema. Així, doncs, podem afirmar que en aquest bienni continuen mancants les mesures i iniciatives necessàries que evitin o, si més no, esmorteixin el fort impacte que tenen les descàrregues il·legals sobre el cinema i, en general, sobre la resta d'indústries culturals. S'haurà de veure en biennis posteriors de quina manera afecta al volum de descàrregues il·legals la disposició final quadragèsima tercera de la Llei 2/2011, de 4 de març, d'economia sostenible (BOE, 5-3-2011). Proposada per la ministra de Cultura, Ángeles González-Sinde, l'esmentada disposició final es presenta com una iniciativa governamental orientada principalment a la persecució de les descàrregues il·legals per internet de continguts amb drets d'autor. Mitjançant aquesta disposició, el govern podrà tancar aquelles webs que consideri que vulneren els drets de propietat intel·lectual, és a dir, que permetin la descàrrega de música, pel·lícules o llibres de forma no autoritzada.

Tot i que de manera no tan marcada com en d'altres àmbits econòmics i culturals, podem avançar que, valorat en el seu conjunt i en comparació amb el bienni anterior, el sector audiovisual català ha patit, especialment en el terreny de la producció, les conseqüències d'una crisi la fi de la qual encara està per determinar. Malgrat l'èxit de taquilla, institucional i de crítica de pel·lícules com *Pa negre* i *Bicicleta*, *cullera*, *poma* —ambdues guardonades a l'edició dels premis Goya de 2011—, les xifres facilitades per l'Institut Català de les Indústries Culturals (ICIC) i per l'Instituto de Cinematografía y de las Artes Audiovisuales (ICAA)² corroboren un retrocés respecte a biennis anteriors. En aquest punt cal precisar, però, que en el moment de redactar aquest capítol les dades relatives a l'exercici del 2010 encara no havien estat verificades ni completades definitivament per l'ICIC, per la qual cosa cal llegir-les de manera orientativa, és a dir, tenint en compte el seu caràcter provisional.

Si ens aturem en l'àmbit de les polítiques lingüístiques, d'aquest bienni

1. Segons una enquesta realitzada per l'Institut Nacional d'Estadística (INE), la despesa que les llars espanyoles van destinar el 2009 a oci, espectacles i cultura va decreïxer un 4,4% respecte al 2008. Font: www.webcitation.org/5ydyDy5Xo [Consulta: març de 2011]. Per conèixer amb detall l'evolució decreixent del producte interior brut i de la renda per capita espanyoles, consulteu les taules publicades a la web de l'INE (www.ine.es).

2. L'ICIC es defineix com un organisme per mitjà del qual el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, conjuntament amb els sectors culturals implicats, du a terme les polítiques de suport a les diferents empreses culturals, entre les quals hi trobem les del sector audiovisual. Abans de la configuració del nou govern de la Generalitat sorgit arran de les eleccions del 28 de novembre de 2010, l'ICIC depenia del Departament de Cultura i Mitjans Audiovisuais.

cal destacar l'aprovació, el juny de 2010, de la Llei 20/2010, del 7 de juliol, del cinema (*DOGC*, 16-07-2010), una normativa que ha topat amb la ferma oposició dels exhibidors i distribuïdors i que ha hagut d'esperar anys d'entrebancs i discussions entre els diferents partits parlamentaris per veure la llum.³ La llei, la implementació de la qual no es completarà fins al 2015, creiem que promou la normalització lingüística per damunt de la producció pròpia, ja que preveu, com a mesura més destacada (i polèmica), l'equiparació entre català i castellà a les sales cinematogràfiques a partir de garantir que el 50% de les pel·lícules que es distribueixen amb més d'una còpia siguin en versió original catalana o subtitulades o doblades en català, exceptuant els títols de producció europea, que només es veuran afectats a partir de la setzena còpia. El fet que la implantació de la llei sigui progressiva i no es produeixi de manera completa fins al 2015 fa que en aquest bienni encara no puguem percebre, però, els seus efectes en les xifres globals del cinema en català.

La nova llei catalana del cinema promou la normalització lingüística per damunt de la producció pròpia

2. La llei catalana del cinema

Tots els esforços del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació per assentar normativament una política de quotes per a la distribució i exhibició de pel·lícules en català van desembocar, el 12 de gener de 2010, en l'aprovació, per part del Govern, del Projecte de Llei del cinema català. El 30 de juny del mateix any el Parlament va aprovar la llei per una ampla majoria, amb 117 vots a favor i 17 en contra, aquests últims del Partit Popular de Catalunya i Ciutadans-Partit de la Ciutadania (*El Periódico de Catalunya*, 30-06-2010).

La llei, el text de la qual es va publicar al *Boletín Oficial del Estado* el 7 de juliol de 2010 (*BOE*, 7-07-2010) i al *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya* el 16 del mateix mes (*DOGC*, 16-07-2010), té per objecte, tal com queda especificat en el primer dels seus articles, “establir el marc normatiu que regeix la indústria cinematogràfica i audiovisual pel que fa, entre d'altres, a la producció, la distribució, la comercialització, la promoció, la projecció internacional i l'exhibició d'obres cinematogràfiques i audiovisuals, tenint en compte els canvis generats pel procés de migració a l'entorn digital, garantint el dret dels ciutadans de Catalunya a escollir veure l'obra cinematogràfica en català o en castellà i afavorint la presència d'obres en versió original subtitulada”. En aquest sentit, la llei obliga el Govern a fomentar la producció cinematogràfica en català i el doblatge i la subtitulació en aquesta llengua de pel·lícules d'expressió original no catalana, així com la distribució i exhibició d'aquests productes, per tal de deixar enrere l'ínfima quota del 2,9% de projeccions que el 2009 va assolir el cinema en català (ampliem aquesta informació a l'epígraf 3 d'aquest mateix capítol).

Els sectors que es van mostrar més molestos per la nova normativa van ser, sense cap mena de dubte, els dels exhibidors i els distribuïdors. Aquests van considerar que l'obligatorietat de doblar o subtitular al català la meitat de les còpies de qualsevol pel·lícula que es distribueixi amb més d'una còpia a les sales catalanes (exceptuant les produïdes

3. Vegeu el capítol “Les polítiques de comunicació” d'aquest informe.

en altres països de la Unió Europea, que només hauran de complir aquesta exigència a partir de les setze còpies), feia perillar encara més un mercat ja prou debilitat per la crisi econòmica i la pirateria.⁴ Ambdós sectors disposen d'un marge de cinc anys, amb una possible pròrroga de dos, per assolir aquesta quota. Transcorregut aquest termini poden ser sancionats amb multes de fins a 5.000 euros per còpia distribuïda que no s'ajusti als criteris lingüístics fixats i fins a 75.000 euros en cas d'infraccions molt greus. Davant d'aquestes mesures, que el Gremi d'Empresaris de Cinemes de Catalunya i la Federació de Distribuïdors Cinematogràfics (Fedicine)⁵ van considerar totalment contraproductius per al bon funcionament de la indústria, l'1 de febrer de 2010, 75 sales catalanes, amb 571 pantalles —és a dir, un 41% del total de cinemes i un 72% del global de les pantalles actives del país— van declarar-se en vaga i no van obrir les seves portes durant 24 hores. Aquest tancament, que no per casualitat va coincidir amb la festa de lliurament dels premis Gaudí de cinematografia, organitzats per l'Acadèmia del Cinema Català, va ser la resposta d'un sector que tem que aquesta nova normativa faci caure en picat els seus ingressos, en clar retrocés, sobretot des de 2005.⁶ Així, segons les conclusions d'un informe elaborat per Josep Maria Gay, professor d'Economia Financera i Comptabilitat de la Universitat de Barcelona, es preveu que la recaptació que tindran els exhibidors i distribuïdors amb la nova llei decreixerà dels 130 milions d'euros als 22,6 milions, mentre que els gairebé 26 milions d'espectadors que el 2005 van omplir les sales es reduirà en més d'una cinquena part (*El País*, 27-01-2010).

Tanmateix, la Llei del cinema no es limita únicament a l'àmbit lingüístic. Així, la normativa té prevista la confecció d'un fons de foment de la producció, la distribució independent, l'exhibició i la competitivitat empresarial, així com la creació de la Xarxa Concertada de Cinemes, un conjunt de sales públiques i privades que projectaran, de forma preferent, pel·lícules europees en versió original subtítolada i produccions catalanes. En els 53 articles que componen la llei es recull també la concessió de subvencions per a la digitalització de les sales, una ajuda molt pertinent especialment si tenim en compte que les sales de cinema digital poden procurar una oferta més diversificada de pel·lícules i amb uns costos de distribució força menors que els que suposa el sistema d'exhibició tradicional.

L'entrada en vigor de la llei va tenir lloc el 16 de gener de 2011, però ho va fer sense un reglament que permetés aplicar tots els articles de la legislació, entre ells el polèmic article de "Garantia d'accés lingüístic" esmentat anteriorment. De moment, la llei es regeix pel Decret 267/99, en espera que el nou conseller de Cultura, Ferran Mascarell, n'acabi de tramitar el reglament que permeti aplicar-la en la seva totalitat. Davant d'aquesta situació, i amb l'esperança d'arribar a un consens que satisfaci les seves reclamacions i protegeixi els seus interessos, els exhibidors i distribuïdors catalans no han emprès cap acció més de protesta contra una llei de la qual no podem determinar, encara, tots els seus efectes.

4. Article 18 de la Llei 20/2010, de 7 de juliol, del cinema. Així mateix, les empreses distribuïdores hauran d'incorporar la versió doblada al català de totes les pel·lícules que es vinguin a Catalunya en format DVD.

5. El Gremi d'Empresaris de Cinemes de Catalunya agrupa el 65% de les sales de Catalunya, la majoria d'elles multicinemes. Per la seva banda, i segons dades publicades a la web de Fedicine, aquesta entitat representa el 90% de la distribució espanyola, fonamentalment la de les grans multinacionals nord-americanes. Font: www.fedicine.com [Consulta: febrer de 2011].

3. El català al cinema

El percentatge de cinema en català ha tornat a ser ínfim en el bienni estudiat

Tal i com hem assenyalat en línies anteriors, la mesura de la Llei del cinema que més ressò mediàtic ha tingut i més crítiques ha rebut per part dels exhibidors i les empreses audiovisuals d'abast multinacional ha estat la que preveu, en un termini de cinc anys i mitjançant les eines de la subvenció i la sanció, l'equiparació del català amb el castellà pel que fa al doblatge, la subtitulació i l'idioma original de les pel·lícules a les cartelleres catalanes. En aquest sentit, la llei aposta per intensificar l'esforç que des de fa anys du a terme la Generalitat de Catalunya per millorar la implantació del català al cinema, entès aquest com una eina imprescindible en el procés de normalització lingüística.

Malgrat aquests esforços, però, i tenint en compte que la llei encara no s'ha implantat completament, en el bienni 2009–2010 el percentatge de cinema en català ha tornat a ser ínfim respecte a la proporció de pel·lícules en versió original castellana o subtitulades i doblades en castellà. Tal i com es detalla a la taula 1, la proporció de cinema en català del darrer bienni es manté igual a la d'anys anteriors, és a dir, en un percentatge que es mou entre el 2,5 i el 3% respecte al total de projeccions fetes a les sales de Catalunya. En contrapartida, si ens fixem en el cinema en castellà, aquesta proporció gira al voltant d'un desorbitant 97%. No sorprèn, d'altra banda, que aquest elevadíssim percentatge l'ocupi fonamentalment el cinema doblat (amb un, aproximadament, 80% sobre el total de les projeccions), en ser aquesta la pràctica amb més tradició en el nostre país a l'hora d'exhibir, tant al cinema com a la televisió, les pel·lícules estrangeres.

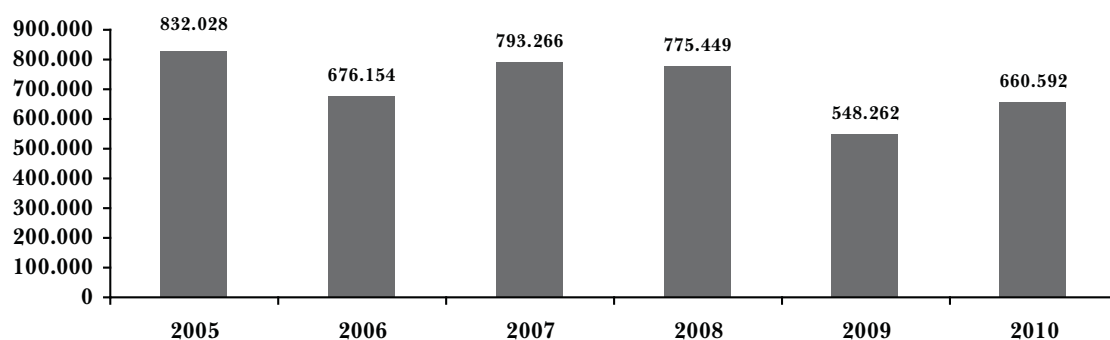
Taula 1. Oferta de projeccions de cinema per llengua (2008–2010)

Llengua	2008		2009		2010	
	Projeccions	%	Projeccions	%	Projeccions	%
Original català	3.503	0,41	8.561	1,02	12.250	1,54
Subtitulada en català	1.047	0,12	555	0,07	1.717	0,21
Doblada en català	19.988	2,34	11.334	1,35	9.732	1,22
Total cinema en català	24.538	2,87	20.450	2,44	23.699	2,97
Original castellà	85.383	10,01	86.113	10,29	79.442	9,97
Subtitulada en castellà	66.588	7,80	60.919	7,27	50.338	6,31
Doblada en castellà	675.976	79,32	669.817	79,99	643.582	80,73
Total cinema en castellà	827.947	97,13	816.849	97,55	773.362	97,01
Sense diàleg	522	0,06	7	0,0008	7	0,0009
Altres llengües	235	0,03	40	0,004	95	0,01
TOTAL PROJECCIONS	853.242	100,00	837.346	100,00	797.163	100,00

Font: Unitat de Qualificació i Exhibició Audiovisual de l'ICIC. Comunicació personal, febrer de 2011.

Pel que fa al nombre d'espectadors de pel·lícules exhibides en català a les sales cinematogràfiques durant el 2009 i el 2010, cal dir que aquest ha baixat notablement respecte al bienni 2007–2008, quan el cinema en català va rebre 793.266 i 775.449 espectadors respectivament. Així, el 2009 registra 548.262 espectadors, i el 2010, 660.592, unes xifres que determinen en una mitjana del 3% la quota d'espectadors en aquest bienni i que, com veurem més endavant, troben el seu reflex en la disminució de l'afluència general d'espectadors de cinema a les sales cinematogràfiques de tot Espanya (vegeu gràfic 1).

Gràfic 1. Espectadors de cinema en català (2005–2010)

Font: elaboració pròpia a partir de les dades facilitades per l'ICIC. Comunicació personal, febrer de 2011.

Aquesta davallada d'espectadors respecte al bienni anterior va acompanyada d'una reducció en el nombre de títols exhibits, que baixa d'un total de 146 el 2007 a, respectivament, 120 i 125 el 2009 i 2010. Tot i que, com en anys anteriors, en el cinema en català segueixen predominant les pel·lícules doblades a aquesta llengua, del bienni 2009–2010 destaca el notable creixement de pel·lícules distribuïdes en versió original catalana, és a dir, del cinema català i en català. Així, de la mitjana del gairebé 20% que suposaven aquestes còpies respecte a la totalitat de nombre de títols exhibits a les sales de cinema en català durant el bienni 2007–2008, hem passat a una mitjana de més d'un 36% durant els darrers dos anys (vegeu la taula 2).

Taula 2. Nombre de títols en català exhibits a les sales de cinema (2007–2010)

Modalitat dels títols exhibits	2007		2008 ^A		2009 ^A		2010 ^A	
	Títols	%	Títols	%	Títols	%	Títols	%
Versió original	32	22,07	25	17,12	44	35,20	46	38,33
Subtitulats	21	14,48	23	15,75	17	13,60	25	20,83
Doblats	92	63,45	96	65,75	65	52,00	53	44,16
TOTAL	145	100,00	146	98,62	125	100,80	120	103,32

^A El total de llargmetratges no correspon a la suma aritmètica de les diferents versions, ja que es dona la circumstància que un mateix llargmetratge, si és en llengua no catalana, pot ser projectat en versions diferents (doblada i subtitulada).

Font: Unitat de Qualificació i Exhibició Audiovisual de l'ICIC. Comunicació personal, febrer de 2011.

Segons el *Balanç de política lingüística 2004–2010*, en el marc de la convocatòria de subvencions a les empreses distribuïdores per al doblatge al català de pel·lícules estrangeres iniciada el 1991, la Secretaria de Política Lingüística de la Generalitat ha destinat, el 2009, 1.414.695 euros i el 2010, 1.502.468 euros, unes quantitats força inferiors a les d'anys anteriors —el 2006, per exemple, es van destinar a aquesta partida 2.257.558 euros i el 2007 2.558.980 euros— a causa, fonamentalment, dels efectes de la crisi econòmica, entre els quals hi ha la retallada que la Generalitat ha hagut de fer de la despesa pública (SECRETARIA DE POLÍTICA LINGÜÍSTICA, 2011: 100). Per contrarestar aquesta davallada pressupostària i amb l'objectiu de concentrar i comunicar-se amb el públic objectiu de cinema en català, la Secretaria de Política Lingüística va crear, el 2009, la pàgina de Facebook Cinema en Català (www.facebook.com/cinemaencatala), un espai on es difonen tràilers i espots

de pel·lícules doblades al català i altres continguts audiovisuals. El març de 2011 la pàgina comptava amb 4.914 subscriptors.

D'altra banda, de la mateixa manera que trobem a la resta d'Espanya amb les pel·lícules doblades o subtitulades en castellà, gran part dels llargmetratges exhibits en català són realitzacions nord-americanes, com ho són també, en el cas de 2009, les dues pel·lícules en català amb més aflluència de públic: *Up* (42.289 espectadors) i *Ice age 3. L'origen dels dinosaures* (35.705 espectadors), ambdues cintes destinades clarament a un públic infantil, juvenil i, sobretot, familiar, i pertanyents a un gènere i a un nivell de producció, el de l'animació feta pels grans estudis nord-americans, generalment molt propicis a omplir les sales. De fet, juntament amb *Avatar*, tant *Up* com *Ice age 3* tornen a situar-se en les primeres posicions del llistat de llargmetratges amb el nombre més gran d'espectadors a les sales de cinema del conjunt d'Espanya, amb un total de 3.726.039 i 3.331.654 respectivament. El fet que el tercer lloc del rànquing l'ocupi, amb 34.210 espectadors, una pel·lícula sueca, *Millennium. Els homes que no estimaven les dones* —un film que en total va recaptar 9.245.147,82 euros a les sales espanyoles—, respondria a l'èxit internacional de vendes que va tenir el llibre homònim en què es basa. En aquest sentit podem dir que es tracta d'una dada insòlita d'aquest exercici que no marcarà, doncs, tendència.

Pel que fa a 2010, sorprèn positivament que les tres pel·lícules en català més taquilleres siguin produccions catalanes. La primera, *Pa negre*, és un llargmetratge orquestrat pel realitzador mallorquí Agustí Villaronga i produït per Massa d'Or Produccions i Televisió de Catalunya (TVC). Amb una recaptació de 870.123,80 euros i un total de 84.823 espectadors (138.579 en el conjunt d'Espanya)⁷ —una mica més del doble de la xifra assolida per *Up* durant 2009—, aquesta adaptació cinematogràfica de dues novel·les d'Emili Teixidor —*Pa negre* i *Retrat d'un assassí d'ocells*— centrades en la Catalunya rural de la postguerra va acaparar tretze dels vint guardons concedits per l'Acadèmia del Cinema Català en la tercera edició dels premis Gaudí, i nou estatuets —entre elles la de millor pel·lícula i millor director— als XXV premis Goya. És previsible que aquest reconeixement per part de l'Acadèmia pugui fer créixer encara més el nombre d'espectadors del film, que el gener de 2011 se situava en gairebé 150.000, tenint en compte les sales catalanes i les de la resta de l'estat. En efecte, després de l'èxit recollit en ambdós certàmens s'ha ampliat a 40 el nombre de còpies distribuïdes a sales de fora de Catalunya. En aquest aspecte, no deixa de ser significatiu el fet que d'aquesta quarantena de còpies, 36 s'hagin doblat al castellà i només 4 hagin estat comercialitzades en versió original subtitulada en castellà.⁸ Paradoxalment aquest any també en segon lloc, i amb 66.106 espectadors, se situa una altra pel·lícula de producció catalana, *Cinéclub*, un drama produït per Producciones Kaplan i Eddie Saeta (la productora catalana, i espanyola, amb més prestigi en el món dels festivals cinematogràfics i el cinema d'art i assaig). Dirigida per Salomón Shang, aquesta modesta cinta s'ha erigit com un dels pocs títols del cinema català que, tot i no haver rebut cap ajuda de la Generalitat ni haver obtingut el finançament de TVC, ha aconseguit fer-se un lloc gens desmereïdor entre les pel·lícules més vistes de 2010.⁹ Finalment, destaca *Bicicleta, cullera, poma*, una pel·lícula de Carles Bosch que, malgrat pertànyer a l'àmbit del documental, un tipus de cinema amb uns costos de producció molt

El 2010 les tres pel·lícules en català més taquilleres van ser produccions catalanes

6. Segons dades publicades al capítol "El sector cinematogràfic" de l'*Informe de la comunicació a Catalunya* dels biennis 2003–2004, 2005–2006 i 2007–2008, el nombre d'espectadors de cinema a Catalunya durant aquests anys va ser de 29.301.965 (2003), 29.034.898 (2004), 25.869.951 (2005), 25.341.048 (2006), 22.927.463 (2007) i 22.373.110 (2008).

7. Dades corresponents al període comprès entre l'1 de gener i el 31 de desembre de 2010. Font: Pàgina web de l'ICAA: www.mcu.es/cine/MC/CDC/Anio2010/CinePelículasEspañolas.html [Consulta: 15 de març de 2011].

8. Massa d'Or Produccions. Comunicació personal, febrer de 2011.

La producció cinematogràfica catalana ha registrat una notable davallada el 2010

inferiors als dels llargmetratges de ficció però també menys popular pel que fa a l'aflluència de públic a les sales comercials, havia aconseguit a les acaballes de 2010 un total de 41.664 espectadors. Aquesta xifra, cal dir que gens menyspreable per tractar-se d'un documental, s'explica en bona mesura per l'atracció mediàtica del seu únic i indiscutible protagonista, l'excalde de Barcelona i expresident de la Generalitat, Pasqual Maragall, i per tractar un tema, el de la malaltia d'Alzheimer, que desperta un gran interès social.¹⁰

4. Producció

Pel que fa a l'àmbit de la producció cinematogràfica catalana del darrer bienni, cal dir que es caracteritza per una notable davallada del nombre de llargmetratges. La fita de superar la setantena de títols que havia aconseguit el cinema català el 2006 (amb 72 pel·lícules) i que s'havia mantingut el 2007, el 2008 i el 2009, amb 75, 74 i 74 films respectivament, s'ha vist truncada el 2010. En efecte, tal i com podem percebre a la taula 3, en el transcurs d'aquest any només s'han realitzat, segons xifres no definitives, 53 llargmetratges, entre produccions exclusivament catalanes, coproduccions internacionals i coproduccions amb altres comunitats autònomes.

Taula 3. Llargmetratges produïts a Catalunya (2006–2010)

Tipologia de produccions	2006	2007	2008	2009	2010
Produccions exclusivament catalanes	33	29	20	37	26
Coproduccions amb altres comunitats autònomes	18	17	29	20	21
Coproduccions internacionals	21	29	25	17	6
TOTAL llargmetratges	72	75	74	74	53

Font: elaboració pròpia a partir d'INSTITUT CATALÀ DE LES INDÚSTRIES CULTURALS (2010) i comunicació personal amb l'ICIC, febrer de 2011.

9. Com a resposta a aquesta manca de finançament per part de l'administració i la televisió catalanes, el director de *Cinéclub* va fer arribar als mitjans un escrit en què es queixava que el seu film hagués estat l'únic projecte estrenat el 2009 que no va rebre cap tipus d'ajuda pública. Segons Shang, "l'administració catalana humilia econòmicament de manera sistemàtica als qui són massa rebels" (2009).

10. En els tres casos es tracta de xifres provisionals, ja que en el moment de la redacció d'aquest capítol ni l'ICIC ni l'ICAA havien procedit a fer-ne la verificació final.

La forta crisi econòmica, la subsegüent retallada de les ajudes i subvencions estatals i autonòmiques a la producció i, sobretot, la disminució de les partides pressupostàries que en anys anteriors les cadenes de televisió destinaven a la producció cinematogràfica, expliquen en bona mesura una caiguda que, contràriament, sembla que no ha afectat de la mateixa manera al conjunt del cinema espanyol, que ha vist com l'excel·lent xifra de 186 llargmetratges produïts el 2009 ha estat superada l'any següent amb 187 títols. Aquest fet explica que la proporció de pel·lícules catalanes respecte a les de producció espanyola hagi disminuït considerablement aquest bienni, reduint-se a un 39,78% el 2009 i a un 28,34% el 2010 (vegeu la taula 4).

Si parem atenció a les subvencions i ajuts de l'ICIC al sector audiovisual català durant el 2009 i 2010, ens adonem que, com en anys anteriors, bona part de les partides atorgades (un 76,31% el 2009 i un 81,56% el 2010) es van concedir a la producció cinematogràfica i televisiva d'obres audiovisuals —llargmetratges, curtmetratges i sèries—, en ser considerat aquest sector el motor inicial de l'activitat audiovisual i el que més costos comporta. A la taula 5 queden detallats els diferents ajuts i subvencions de concurrència pública atorgades en aquest darrer bienni, així com també el percentatge que cadascuna representa sobre l'import total.

Taula 4. Producció de llargmetratges espanyols i catalans (2006–2010)

Origen de la producció	2006	2007	2008	2009	2010
Llargmetratges espanyols ^A	150	172	174	186	187
Llargmetratges catalans ^B	71	75	74	74	53
% de llargmetratges catalans sobre el total de llargmetratges espanyols	47,30	43,60	42,52	39,78	28,34

^A Per *llargmetratge espanyol* s'entén aquell produït al conjunt de l'Estat, inclosa Catalunya.

^B Per *llargmetratge català* s'entén aquell produït o coproduït per alguna empresa inscrita al Registre d'Empreses Audiovisuales de Catalunya.

Font: elaboració pròpia a partir de dades publicades a INSTITUTO DE LA CINEMATOGRAFÍA Y DE LAS ARTES AUDIOVISUALES (2010) i a INSTITUT CATALÀ DE LES INDÚSTRIES CULTURALS (2010). Les dades corresponents al 2010 no són definitives i han estat aconseguides mitjançant comunicació personal amb l'ICIC el febrer de 2011.

Si parem atenció a les subvencions i ajuts de l'ICIC al sector audiovisual català durant el 2009 i 2010, ens adonem que, com en anys anteriors, bona part de les partides atorgades (un 76,31% el 2009 i un 81,56% el 2010) es van concedir a la producció cinematogràfica i televisiva d'obres audiovisuals —llargmetratges, curtmetratges i sèries—, en ser considerat aquest sector el motor inicial de l'activitat audiovisual i el que més costos comporta. A la taula 5 queden detallats els diferents ajuts i subvencions de concurrència pública atorgades en aquest darrer bienni, així com també el percentatge que cadascuna representa sobre l'import total.

Taula 5. Subvencions concedides per l'Àrea de l'Audiovisual de l'ICIC al sector audiovisual català (2009–2010)

Tipologia de subvencions	2009		2010 ^A	
	Imports concedits (€)	%	Imports concedits (€)	%
Suport a la formació	625.000,00	3,70	673.000,00	4,16
Suport a la producció	12.905.122,66	76,31	13.196.713,00	81,56
Suport a la difusió i promoció	3.215.546,83	19,01	2.144.120,00	13,25
Suport a la millora de les infraestructures	166.666,00	0,98	166.666,00	1,03
TOTAL	16.912.335,49	100,00	16.180.499	100,00

^A Les dades relatives a 2010 tenen caràcter provisional.

Font: INSTITUT CATALÀ DE LES INDÚSTRIES CULTURALS (2010) i comunicació personal amb l'ICIC, febrer del 2011.

Tanmateix, cal tenir present que, si bé, com acabem de veure, les subvencions —en aquest cas catalanes— contribueixen a un cert activament de la producció audiovisual catalana, aquesta sobreviu, sense cap mena de dubte, no tant gràcies a la recaptació a taquilla —les xifres de la qual acostumen a ser petites—, sinó més aviat gràcies a altres sistemes de finançament, com són la coproducció (que, a més, incentiva la sortida de la pel·lícula al mercat exterior) i, fonamentalment, la compra dels drets d'antena —i també, cada vegada més, el finançament directe— per part dels operadors de televisió. La necessitat per part d'aquestes empreses d'alimentar la seva graella, però, sobretot, l'obligació legal d'invertir anualment en la producció cinematogràfica, expliquen el fet que dues de les tres productores amb recaptació més alta el 2009 i el 2010 a Espanya siguin societats dependents de cadenes televisives. Ens estem referint a Telecinco Cinema SAU i Antena 3 Films SL, que el 2009 van recaptar 36.784.807 euros i 21.523.286 euros amb, respectivament, 15 i 13 pel·lícules produïdes. En el cas de Catalunya, convé subratllar que en aquest bienni s'ha mantingut el conveni de col·laboració que, des de 2007, l'ICIC manté amb TVC. En virtut d'aquest conveni, que té

com a objectiu dur a terme accions estratègiques i coordinades per al foment i el suport de la producció audiovisual catalana, el 2009 es van subvencionar 2 llargmetratges cinematogràfics i 3 minisèries televisives en versió original catalana per un import global de 2.150.000 euros.

Si ens fixem en els llargmetratges amb més recaptació a Espanya, descobrim que, com en biennis anteriors, les grans produccions nord-americanes acaparen els primers llocs del rànquing. Així, de les cinc pel·lícules més taquilleres del 2009, quatre —*Up*, *Avatar*, *Ice age 3: El origen de los dinosaurios* i *Saga Crepúsculo: La luna nueva* (vegeu la recaptació a la taula 6)— estan produïdes als Estats Units, mentre que només una, *Ágora*, que ocupa la quarta posició amb una recaptació de 20.405.735,32 euros, és una pel·lícula de nacionalitat espanyola. Cinquè llargmetratge de l'aclamat director Alejandro Amenábar, cal subratllar que es tracta d'una superproducció (el rodatge va tenir un cost de 50 milions d'euros, quan segons l'ICAA el cost mitjà d'una pel·lícula espanyola ronda els 3 milions) rodada íntegrament en anglès i interpretada per l'oscaritzada actriu britànica Rachel Weisz. Aquests factors, juntament amb el fet que el film es convertís en la segona pel·lícula més premiada de la XXIV edició dels premis Goya, van contribuir, de ben segur, a l'èxit que va tenir a les taquilles espanyoles.

Taula 6. Recaptació estatal i nombre d'espectadors dels llargmetratges més taquillers (2009–2010)

2009					
	Títol	País	Estrena	Espectadors	Recaptació (€)
1	Up	EUA	24-07-2009	3.726.039	24.618.756,56
2	Avatar	EUA	18-12-2009	3.057.717	22.983.897,62
3	Ice age 3	EUA	02-07-2009	3.331.654	21.686.200,92
4	Ágora	Espanya	07-10-2009	3.318.399	20.405.735,32
5	Saga Crepúsculo: La luna nueva	EUA	18-11-2009	3.088.254	18.810.154,35
2010					
	Títol	País	Estrena	Espectadors	Recaptació (€)
1	Avatar	EUA	18-12-2009	6.018.936	50.420.212,35
2	Toy story 3	EUA	16-07-2010	3.597.224	24.874.668,34
3	Alicia en el País de las Maravillas	EUA	16-04-2010	2.861.441	22.769.133,43
4	Eclipse	EUA	30-06-2010	3.165.263	19.185.912,65
5	Origen	Regne Unit	06-08-2010	2.712.641	16.933.578,89

FON: INSTITUTO DE LA CINEMATOGRAFÍA Y DE LAS ARTES AUDIOVISUALES (2009 i 2010).

La situació del cinema espanyol i català l'any 2010 és encara més desesperançadora, ja que cal anar a la divuitena posició del rànquing per trobar-hi un film fet dins les fronteres de l'estat: *Tres metros sobre el cielo*, un drama romàntic per a adolescents dirigit per Fernando González Molina que, amb un total de 8.464.994,39 euros de recaptació a taquilla, va ser finançat per Antena 3 Films, Zeta Audiovisual i Cangrejo Films. Les primeres posicions les ocupen, de nou, superproduccions nord-americanes, que incorren en els populars gèneres del cinema fantàstic i d'aventures, així com també d'animació, com és el cas d'*Avatar* (EUA), amb una astronòmica xifra de 50.420.212,35 euros de recaptació, *Toy story 3* (EUA), *Alicia en el País de las Maravillas* (EUA), *Saga Crepúsculo: Eclipse* (EUA) i *Origen* (Regne Unit i EUA). Per entendre l'èxit d'aquestes cinc pel·lícules cal fer esment a un altre factor que, excepte *Origen*, totes elles comparteixen: el fet que algunes de les seves còpies es van estrenar en 3D. Tal i com veurem més endavant, es tracta d'un format que, si

bé tímidament, ha començat a transformar el sector de l'exhibició cinematogràfica, que hi ha vist la manera de pujar el preu de l'entrada a les sales i esmorteir, així, les pèrdues econòmiques que ha suposat la davallada d'espectadors.

Finalment, pel que respecta a la recaptació de les pel·lícules produïdes parcialment o totalment per empreses catalanes, constatem com, tant l'any 2009 com el 2010, aquestes no gaudeixen d'un gran seguiment a la resta d'Espanya. Si, com hem vist en línies anteriors, la mitjana de quota de mercat a Catalunya dels films en versió original catalana ronda en aquest bienni l'1%, les xifres no són gaire més optimistes si les traslладem a la resta del conjunt de l'estat. Així, la pel·lícula en llengua original catalana que va tenir més èxit el 2009, *Tres dies amb la família*, de Mar Coll, no va superar els 45.000 espectadors, una xifra que inclou tant els qui van veure-la en versió original catalana com els que es van decantar per la versió doblada al castellà. A aquest títol li segueixen el llargmetratge d'animació *Cher ami*, de Miquel Pujol, amb 29.302 espectadors i *VOS (Versió original subtitulada)*, de Cesc Gay, amb 28.499 entrades venudes. D'altra banda, tot i que sembla que els films catalans d'expressió original no catalana tenen millor rebuda a les sales de cinema de la resta d'Espanya, hem d'anar a la setena i a la tretzena posició del rànquing de pel·lícules espanyoles amb més recaptació per trobar-ne dos: *Rec 2*, escrita i dirigida per Jaume Balagueró i Paco Plaza, i *Map of the sounds of Tokyo*, d'Isabel Coixet, que amb una recaptació de 5.007.191,23 euros (835.747 espectadors) i 1.963.470,32 euros (319.852 espectadors), respectivament, queden molt lluny dels 20.405.735,32 euros aconseguits per *Ágora*.

Tampoc les dades del 2010 en aquest àmbit no són gaire més optimistes. Només cal que ens fixem en la taula 7 per adonar-nos com, de les cinc pel·lícules espanyoles amb més recaptació estatal i nombre d'espectadors, només dues han comptat amb finançament català: *Los ojos de Julia*, dirigida per Guillem Morales i produïda per Televisió de Catalunya, Antena 3 Films, Rodar y Rodar, Focus Features i Mes Films, i la coproducció *Conocerás al hombre de tus sueños*, dirigida per Woody Allen i produïda per Antena 3 Films, la productora nord-americana Gravier Productions i les productores catalanes Mediapro i Versàtil Cinema.

**Les pel·lícules
de producció
catalana no
gaudeixen d'un
gran seguiment a
Espanya**

Taula 7. Recaptació estatal i nombre d'espectadors dels llargmetratges espanyols més taquillers (2009–2010)

2009				
	Títol	Estrena	Espectadors	Recaptació (€)
1	Ágora	07-10-2009	3.318.399	20.405.735,32
2	Planet 51	20-11-2009	1.643.634	9.929.692,81
3	Celda 211	06-11-2009	1.400.422	8.723.484,74
4	Fuga de cerebros	24-04-2009	1.176.069	6.863.216,54
5	Spanish movie	30-11-2009	1.072.280	6.635.295,96
2010				
	Títol	Estrena	Espectadors	Recaptació (€)
1	Tres metros sobre el cielo	03-12-2010	1.331.895	8.464.994,39
2	Los ojos de Julia	28-10-2010	1.088.368	6.867.364,82
3	Que se mueran los feos	22-04-2010	1.127.131	6.766.147,71
4	Conocerás al hombre de tus sueños	27-08.-2010	697.946	4.456.770,46
5	Celda 211	06-11-2009	669.741	4.065.687,32

Font: INSTITUTO DE LA CINEMATOGRAFÍA Y DE LAS ARTES AUDIOVISUALES (2009 i 2010).

El 2010 el nombre d'espectadors de cinema a Catalunya va baixar un 14,2% respecte a l'any anterior

Aquestes dades expliquen la urgència per part del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació per capgirar aquesta tendència negativa. D'aquí que el 2010, i gràcies al fons creat per l'ICIC i TVC, s'hagi destinat una important partida econòmica al finançament de grans produccions filmades en català. Projectes com *Pa negre*, la ja esmentada pel·lícula de Villaronga, o *Bruc*, dirigida per Daniel Benmayor, que el 28 de desembre de 2010, només sis dies després d'haver-se estrenat, ja havia recaptat 600.000 euros (*Avui*, 29-12-2010) serien dos clars exemples d'aquest intent del cinema català i en català de superar fronteres. Haurem d'esperar a tenir les dades relatives a l'exercici del 2011 per determinar amb exactitud la magnitud de l'èxit d'aquestes iniciatives.

5. Distribució i exhibició

Segons dades recollides pel Baròmetre de la Comunicació i la Cultura durant el 2009, un 64,9% de la població catalana no havia anat al cinema en tres mesos. El 2010, tot i que el percentatge baixa lleugerament a un 64,4%, no ofereix cap canvi substancial en els hàbits dels espectadors a l'hora de consumir productes audiovisuals a les sales cinematogràfiques. En aquest sentit, ateses les expectatives negatives que es podien preveure per al sector de l'exhibició cinematogràfica a causa de la crisi econòmica general que se suma a l'específica del cinema, sorprèn que, almenys pel que fa al nombre de cinemes i de pantalles, les dades es mantinguin pràcticament idèntiques a les de biennis anteriors. Així, segons dades proporcionades per l'ICIC en comunicació personal el febrer de 2011, el 2009 i el 2010, es registren, respectivament, 183 i 184 sales de cinema en actiu a Catalunya —entre sales amb una sola pantalla i multicinemes—, mentre que el 2008 aquestes es xifraven en 179. Aquest lleuger creixement també el trobem en el nombre de pantalles actives que es registren el 2009, que passen de les 789 del 2008 a 791. El 2010 la xifra torna a situar-se als 789. Dels 899 llargmetratges exhibits el 2009 en aquestes sales, 469 han estat estrenes, entenen per estrena la primera exhibició comercial d'una obra audiovisual en una sala de cinema amb recaptació, independentment de l'any de producció. L'any 2010 el nombre de títols exhibits ha estat de 790, dels quals 457 han estat estrenes.

Pel que fa al consum cinematogràfic a Catalunya, que havia registrat un descens d'espectadors el 2008, va experimentar una discreta recuperació el 2009, i va assolir una xifra total, segons l'ICIC, de 22.584.807 espectadors. Aquesta tendència a l'alça torna a capgirar-se, però, el 2010, un any en què, segons xifres no definitives, s'han comptabilitzat 19.382.607 espectadors a les sales catalanes, un 14,17% menys que l'any anterior. En definitiva, en el darrer exercici, s'han venut tres milions menys d'entrades de cinema. Tot i aquest important descens, al llarg de 2010 ha pujat de manera significativa el percentatge d'espectadors que han consumit pel·lícules produïdes o coproduïdes per empreses catalanes. Així, del 5,3% que en aquest aspecte es va registrar el 2009 pugem a un 8%. Això s'explica en bona mesura gràcies a l'èxit registrat

per títols com *Pa negre*, *Cinéclub* i *Bicicleta*, *cullera*, *poma*, que van assolir en conjunt un total de 192.593 espectadors. Aquestes dades no són tan destacables si les comparem amb l'afluència de públic de què gaudeix el cinema estranger. En aquest sentit, i tal com s'evidencia a la taula 8, continuen vigents les preferències dels espectadors catalans vers el cinema comercial gestat als Estats Units, que ocupa una clara posició de lideratge en termes de quota d'espectadors, amb una mitjana el 2009 i el 2010 del 69% sobre el total.

Taula 8. Espectadors de cinema a Catalunya segons el país de producció del llargmetratge (2007-2010)

País de producció	2007		2008		2009		2010	
	Espectadors	%	Espectadors	%	Espectadors	%	Espectadors	%
Catalunya	2.108.513	8,81	1.826.735	8,16	1.196.263	5,30	1.571.757	8,11
Resta d'Espanya	1.056.774	4,42	1.204.538	5,38	2.331.723	10,32	735.407	3,79
Resta de la UE	4.338.542	18,13	3.039.468	13,59	3.070.306	13,60	3.477.472	17,94
Estats Units	15.648.888	65,4	15.776.824	70,52	15.620.135	69,16	13.447.142	69,38
Resta del món	774.748	3,24	525.545	2,35	366.380	1,62	150.829	0,78
TOTAL	23.927.465	100,00	22.373.110	100,00	22.584.807	100,00	19.382.607	100,00

Font: elaboració pròpia a partir d'INSTITUT CATALÀ DE LES INDÚSTRIES CULTURALS (2010) i comunicació personal amb l'ICIC, febrer 2011.

Les xifres relatives al nombre d'espectadors de cinema al conjunt d'Espanya durant els darrers quatre anys segueixen una corba pràcticament idèntica a la que acabem de detallar per al cas català. D'aquesta manera, i tal i com es reflecteix a la taula 9, la discreta recuperació de públic que va tenir lloc el 2009 (amb un total de 109,99 milions d'entrades venudes), es trenca el 2010, quan la xifra total d'espectadors tot just sobrepassa els cent milions, és a dir, gairebé un 7,6% menys que l'any anterior. Així mateix, i de manera semblant al que ocorre a Catalunya, el cinema produït a l'estat registra xifres paupèrrimes, especialment el 2010: només 12,93 milions d'entrades venudes durant el primer semestre de l'any, és a dir, un 12,73% sobre el total.

Taula 9. Milions d'entrades venudes a Espanya segons la nacionalitat de les pel·lícules exhibides (2007-2010)

Origen de les pel·lícules exhibides	2007	2008	2009	2010
Llargmetratges espanyols	15,80	14,36	17,48	12,93
Llargmetratges estrangers	101,13	93,45	92,51	88,66
TOTAL	116,93	107,81	109,99	101,59

Font: INSTITUTO DE LA CINEMATOGRAFÍA Y DE LAS ARTES AUDIOVISUALES (2010) i pàgina web de l'ICAA: www.mcu.es/cine/MC/CDC/index.html [Consulta: març de 2011].

Són aquestes xifres certament preocupants, sobretot si les comparem amb les d'altres països europeus, amb quotes de mercat per al cinema autòcton molt més altes. Així, per exemple, i segons dades publicades al diari *El País*, a França es van vendre el 2010 206,49 milions d'entrades i la quota del cinema nacional va rondar el 35%, mentre que a Itàlia aquesta es va situar gairebé al 30% d'un total de 109,9 milions d'espectadors, un 11% més que l'any anterior (17-03-2011). A Espanya, contràriament, l'elevadíssima quota de mercat que s'enduen les grans produccions nord-americanes repercuteix, lògicament, en el volum de recaptació de les distribuïdores que s'encarreguen de gestionar els seus drets a l'estat.

Així, doncs, no sorprèn que les cinc distribuïdores amb recaptació més elevada durant el 2009 i el 2010 siguin empreses subsidiàries de les *majors* o grans estudis que operen als Estats Units (vegeu la taula 10). A Catalunya, el 73,2% de les 20.570.174 entrades venudes el 2009 correspon a 7 d'aquestes grans distribuïdores. El 26,8% restant se'l van repartir les altres 13 empreses que distribueixen les estrenes a les sales catalanes.

Taula 10. Distribuïdores amb més recaptació a Espanya (2009–2010)

2009				
	Distribuïdora	Espectadors	Llargmetratges	Recaptació (€)
1	Hispano Fox Film SA	20.132.327	60	127.038.456,91
2	Sony Pictures Releasing de España SA	15.655.315	46	95.071.950,67
3	The Walt Disney Company Iberia SL	12.959.741	41	81.391.087,67
4	Warner Bros Entertainment España SL	10.487.283	44	62.595.744,68
5	Universal Pictures International Spain SL	10.236.630	71	61.628.510,71
2010				
	Distribuïdora	Espectadors	Llargmetratges	Recaptació (€)
1	Hispano Fox Film SA	15.777.630	61	112.262.180,05
2	Warner Bros Entertainment España SL	15.975.228	52	102.664.799,56
3	The Walt Disney Company Iberia SL	12.659.339	42	86.269.436,74
4	Sony Pictures Realising de España SA	10.934.180	50	68.670.081,20
5	Paramount Spain SL	9.507.476	26	64.262.155,70

Font: pàgina web de l'ICAA: www.mcu.es/cine/MC/CDC/index.html [Consulta: febrer de 2011].

A banda d'això, i com en el bienni anterior, es constata el desplaçament del consum de pel·lícules a les sales cinematogràfiques cap a un consum molt més personalitzat, el domèstic. Els espectadors prefereixen, any rere any, visionar els productes audiovisuals a través de les diferents finestres, suports i mitjans de reproducció que poden trobar a les seves llars: la televisió —ja sigui en obert o de pagament—, el DVD, la pantalla de l'ordinador, el telèfon, així com altres dispositius mòbils, com el cada vegada més popular iPad. Tot i que no disposem de xifres exactes que determinin de manera específica el consum cinematogràfic —legal i il·legal— que s'ha fet a Catalunya el 2009 i 2010¹¹ a través d'aquestes formes i canals alternatius als de la gran pantalla, sí que podem constatar l'aposta que els exhibidors han fet aquest bienni per contrarestar aquest consum alternatiu mitjançant la incorporació de les noves tecnologies a les seves sales. En efecte, lluitant contra l'assistència cada vegada més baixa de públic, al llarg de 2009 i 2010 el sector de l'exhibició ha continuat informatitzant les taquilles i incorporant sistemes de projecció digitals a les sales, malgrat la important inversió que totes aquestes transformacions suposen. Aquesta aposta per la modernització de les infraestructures s'ha vist acompanyada per la consolidació, el 2010, de les estrenes cinematogràfiques en versió 3D. Al llarg de l'any s'han estrenat 25 títols en aquest format en les gairebé 600 sales espanyoles que ja disposen d'aquesta tecnologia. Segons comunicació personal amb l'ICAA el febrer de 2011, aquests títols han generat, en aquest format, un 61% del total de la seva taquilla, és a dir, uns 85 milions d'euros sobre els 140 que han recaptat en el seu conjunt. Aquestes xifres, juntament amb el fet que el preu mig de l'entrada de cinema en 3D ha estat un 40% superior al de l'entrada convencional, que se situa al voltant dels 6,6 euros, ha contribuït a fer que la disminució de l'11% d'espectadors

11. Sí que tenim dades de Filmotech.com, una iniciativa d'Egeda Digital que es caracteritza precisament per ser un portal de pagament que ofereix la possibilitat de veure diferents continguts audiovisuals en temps real (*streaming*). Segons informació facilitada per Filmotech.com, el portal va rebre el 2010 un total de 674.000 visites i fins el gener de 2011 comptava amb 15.390 usuaris registrats. Font: comunicació personal amb Filmotech.com, febrer de 2011.

a què ens hem referit en línies anteriors no hagi repercutit gaire en el volum final de la recaptació a taquilla, que a Espanya el 2010 només ha disminuït un 2% respecte el 2009.

Finalment, pel que fa a la distribució de cinema en suport videogràfic o DVD, cal apuntar que en aquest bienni es manté la tendència a la baixa iniciada el 2008. Així, enfront dels 5.831 títols que van sortir al mercat espanyol aquell any, el 2009 i 2010 s'han editat en aquest format 4.316 i 3.843 pel·lícules respectivament, de les quals menys del 15% són espanyoles. Tot i que el problema amb què ha de bregar aquest sector continua essent el de la pirateria, les descàrregues legals de productes audiovisuals en els diversos àmbits i finestres domèstiques d'exhibició sembla que comencen a convertir-se també en una forta competència per al sector de la comercialització cinematogràfica en DVD.

La crisi econòmica ha debilitat encara més la quota de mercat del cinema produït a Catalunya i a la resta d'Espanya

6. Conclusions

En termes quantitius, el cinema a Catalunya ha experimentat, en tots els àmbits i especialment el 2010, una caiguda equiparable a la que ha sofert el sector cinematogràfic a Espanya. Així, si el 2010 les sales de cinema de l'estat han vist reduït en més de vuit milions el nombre total d'espectadors, els cinemes catalans han registrat també xifres negatives en aquesta segona part del bienni: 19.382.607 espectadors han assistit al llarg de l'any a les seves sales, tres milions menys que el 2009. En efecte, la greu crisi econòmica que estem travessant ha debilitat encara més la quota de mercat del cinema produït tant a Catalunya com a la resta d'Espanya, que, amb un percentatge que en general s'ha situat sempre per sota de les mitjanes europees, continua mantenint una posició de desavantatge respecte a les grans produccions nord-americanes, líders indiscutibles en els rànquings de recaptació i audiència. Les polítiques proteccionistes impulsades per l'ICIC —en el cas català— i l'ICAA —en l'espanyol— no han estat suficients per reactivar un cinema autòcton al qual li costa grans esforços recuperar a les taquilles la inversió realitzada i que sobreviu en bona part gràcies al finançament de les cadenes de televisió. Sembla que a Catalunya la tendència és ara concentrar bona part de les subvencions en produccions de pressupost més elevat i de millor qualitat que puguin recaptar, amb reeixides campanyes publicitàries que poden incloure una bona acollida crítica, un volum significatiu d'espectadors dins i fora de les fronteres catalanes. L'èxit que estan recollint llargmetratges com *Pa negre*, d'Agustí Villaronga, o *Bruc*, de Daniel Benmayor, poden corroborar en un futur immediat l'encert d'aquest tipus d'estratègia.

D'altra banda, si en el darrer bienni hem pogut apreciar un augment significatiu del percentatge de pel·lícules exhibides en versió original catalana respecte del cinema doblat i subtitulat en aquest idioma, en els propers anys s'espera a Catalunya una transformació més àmplia i profunda que repercuteixi positivament en la quota de mercat del cinema en català, actualment encara molt baixa. Així s'ho ha proposat el Departament de Cultura amb una nova llei del cinema que, si bé a dia

La digitalització es presenta com la taula salvavides del sector de l'exhibició

d'avui està mancada d'un reglament específic, es preveu que s'apliqui plenament en un termini màxim de cinc anys. En aquest sentit, i malgrat que, en paraules de l'exconseller Joan Manuel Tresserras en el moment de l'aprovació de la llei al Parlament, aquesta ha d'esdevenir “un reforç per a la indústria i una garantia de la diversitat lingüística” (*El Periódico de Catalunya*, 30-06-2010), els efectes de la nova normativa, que va entrar en vigor el gener de 2011, encara no s'han fet patents en les darreres xifres disponibles del sector de la producció, distribució i exhibició cinematogràfiques catalanes.

Finalment, si tenim en compte les dades relatives a l'exhibició al conjunt d'Espanya d'aquest darrer bienni, sembla que en un futur immediat aquest sector estarà marcat per l'acceleració i consolidació definitiva de la digitalització de les sales, així com pel creixement de còpies en 3D de les estrenes provinents ja no només de les grans productores nord-americanes, sinó ara també europees, espanyoles i catalanes. Malgrat la forta inversió econòmica que suposa aquesta adaptació tecnològica de les sales i pantalles del país, aquesta aposta es presenta com la taula salvavides d'un sector que ha tancat el 2010 amb menys entrades venudes i menys ingressos. Si aquestes transformacions faran que els espectadors vagin més al cinema que en el darrer bienni o si, contràriament, creixerà la tendència a centrar el consum de productes audiovisuals a l'àmbit domèstic, no ho podrem determinar fins a un futur, ara per ara, força indefinit.

7. Referències

DIRECCIÓ GENERAL DE POLÍTICA LINGÜÍSTICA (2010): *Informe de política lingüística 2009* [En línia]. Barcelona: Generalitat de Catalunya. www.webcitation.org/5ydygWGIy [Consulta: gener de 2011].

GENERALITAT DE CATALUNYA (2010): *Acords de Govern. VIII legislatura (2006-2010). 12 de gener de 2010. Projecte de llei del cinema* [En línia]. Barcelona: Generalitat de Catalunya. www.webcitation.org/5ydyzyAG [Consulta: desembre de 2010].

INSTITUT CATALÀ DE LES INDÚSTRIES CULTURALS (2010): *Memòria de l'Institut Català de les Indústries Culturals 2009* [En línia]. Barcelona: Institut Català de les Indústries Culturals. www.webcitation.org/5ydylGs1G [Consulta: gener de 2011].

INSTITUTO DE LA CINEMATOGRAFÍA Y DE LAS ARTES AUDIOVISUALES (2010): *Boletín informativo 2009. Películas, recaudaciones, espectadores* [En línia]. Madrid: Instituto de la Cinematografía y de las Artes Audiovisuales. www.mcu.es/cine/docs/MC/BIC/2009/Boletin_2009.pdf [Consulta: novembre de 2010].

INSTITUTO DE LA CINEMATOGRAFÍA Y DE LAS ARTES AUDIOVISUALES (2011): *El cine y el vídeo en datos y cifras. Año 2010*. [En línia]. Madrid: Instituto de la Cinematografía y de las Artes Audiovisuales. www.mcu.es/cine/MC/CDC/Anio2010.html [Consulta: febrer de 2011].

PARLAMENT DE CATALUNYA (2010): *Llei del cinema*. Textos Legislatius, 121. Edició núm. 388. [En línia]. Barcelona: Publicacions del Parlament de Catalunya.

www.webcitation.org/5ydyoJBIO [Consulta: març de 2011].

SECRETARIA DE POLÍTICA LINGÜÍSTICA (2011): *Balanç de política lingüística 2004–2010* [En línia]. Barcelona: Generalitat de Catalunya.

www.webcitation.org/5ydyrI9MQ [Consulta: gener de 2011].

SHANG, Salomón (2009): “La administració catalana humilla econòmicament a aquells que son rebeldes” [En línia]. *hoyCinema.com*, 4 de desembre.

www.webcitation.org/5ydyusXIb [Consulta: gener de 2011].

